

Министър без портфейл върти половината инвестиции в България

Томислав Дончев не мисли да отстъпва на Симеон Дянков парите от кохезионния фонд на ЕС

Светослав Терзиев

Снимка: Пресслужба на МС

Томислав Дончев

- Значението на европарите нараства в кризата, а министърът, който отговаря за тях, остава "без портфейл". Как се решава това противоречие в кабинета, което проличава от неотдавнашния ви спор с финансовия министър Симеон Дянков?
- Европейските пари в момента имат огромно значение за развитието на България - това е половината от инвестиционния ресурс на страната. Само за 2012 г. еврофинансирането представлява 16% от целия бюджет и близо 5% от брутния вътрешен продукт. Що се отнася до собствения ми статут, централната координация е изключително важна, защото говорим не само за плащания, но и за политики и процеси. Истина е, че голяма част от инструментите в ръцете ми не са финансови, а политически. До момента този модел работи и резултатите са налице, защото като министър за управление на средствата от ЕС имам пълната подкрепа на министър-председателя и на Европейската комисия.
- Като министър без портфейл не можете за целите на координацията да наредите на някого от министрите да извърши едно или друго, а трябва да се обърнете за помощ към премиера...
- Не е нужно всичко да минава през министър-председателя. В повечето случаи успявам да си върша работата само защото се знае, че имам неговата пълна подкрепа. Имало е редки случаи на разногласия.
- Министърът Дянков настоява той да играе водеща роля в планирането на евросредствата за следващия програмен период от 2014 г...
- Не иска водеща роля, а иска да планираме заедно.
- Как ще стане? В ЕКОФИН (Съвета на ЕС по финансови и икономически въпроси) участва само той?
- Там е неговото място, но има други формати, други съвети, където се обсъждат въпросите на кохезионната политика. Неговото предложение е там да работим заедно. Вярно е, че имам чести поводи за партньорска работа с Министерството на финансите. Но моето съображение е, че един трябва да е отговорен за кохезионната политика - да е ясно кой си е свършил или не си е свършил работата. Аз отговарям за кохезионната политика. Вече имаме напредък в усилията България да говори в ЕС на един език и не бива да се подлагаме на съмнение.
- Всеки министър си има европейски партньор в съветите на ЕС, кой е вашият?
- Кохезионната политика обединява различни формати. Аз работя с няколко генерални дирекции на Европейската комисия и съответните комисари - по регионалното развитие, по труда и социалната политика и пр.
- Има ли яснота как държавата би разпределила икономисаните средства по оперативните програми, ако националното съфинансиране се намали от 20% на 5%, както настоява премиерът Бойко Борисов?
- Най-реалистично е намаляването на съфинансирането с 5% - не изобщо, а само по няколко оперативни програми. Това би могло да стане относително бързо и няма да намали броя на проектите, изпълнявани в България. Ако има такава икономия на национално съфинансиране, тя да бъде вложена в същия тип инвестиции - главно за инфраструктура.
- Но така излиза, че нашето участие като финансов ангажимент няма да намалее...
- Ще намалее. Имаме възможност в рамките на няколко месеца да намалим с 5% съфинансирането за кохезионния фонд.
- Да слезем от 20% на 15%...
- Точно така. Разговаряхме с комисаря (по регионалното развитие Йоханес) Хан по време на посещението му в България (на 22 януари). Решението ще отнеме два-два и половина месеца.
- Кой ще вземе решението?
- Комитетът за наблюдение на съответната оперативна програма поема инициативата, следва предложение от България до Европейската комисия и се чака положителен отговор от Брюксел - такъв е механизмът. Когато става дума за намаление с не повече от 5%, решението може да бъде само на ресорния комисар - в случая на комисаря Хан. Всяко друго по-значително намаляване би означавало първо да се промени Регламент 1083, което е дълга процедура. Тук има два въпроса. Единият - конкретният, за който говорим в момента, а другият е принципният. Конкретният: България би имала полза от намаляване на съфинансирането, защото неговият товар върху бюджета е голям - особено когато се усвояват средства с голямо темпо. Вторият пласт е принципният - в регламент 1083, чл. 77 е предвиден механизъм за страни, които имат "временни бюджетни

затруднения". Той допуска да се намалява задължението им за съфинансиране с 15% или 20%, като спада до 5%, за да могат да преодолеят затрудненията си. Принципиният въпрос е, че всяка публична политика трябва да предполага не само ограничения, но и стимули. Питаме какъв е стимулт за България, която спазва стриктна финансова дисциплина и търпи жертви?

- Ако получим съгласие да намалим с 5% съфинансирането, какво става с изпълняваните в момента програми, кой ще добави липсващите 5%, за да бъдат приключени успешно?

- Ако до този момент програмата е била 100 единици, след намалението ще слезе на 95 единици. Еврокомисията няма да отпусне повече пари. Тя не дава компенсация и на държавите, получили разрешение да слязат на 5% съфинансиране. Финансовият обем на оперативната програма става по-малък и възниква въпрос за преразпределение на пари между проектите. Затова, ако направим икономии в една или две оперативни програми, ще върнем средствата в същия тип инвестиционни мерки, за да не се промени обемът на проектите.

- За кои оперативни програми?

- В ОП "Околна среда" може, за ОП "Транспорт" по-скоро не може, защото там договарянето е много напреднало. В "Околна среда" икономията би била 147 млн. лв. Ако общините, управляващите органи, междинното звено успеят да договорят финансиране до старите обеми - до стоте процента, парите ще бъдат отпуснати от бюджета. Ако не успеят, ще останем на 95%.

- Но в ОП "Околна среда" работата поначало не върви. Там става дума за проекти, които може би няма да се случат. В ОП "Транспорт" нещата са видими и ако се направят икономии, ще бъдат реални. Защо сте толкова предпазливи?

- Проектите по ОП "Транспорт" са или одобрени и вече има сключени договори (2/3 от ресурса там практически е договорен към момента), или са изпратени апликационни форми (формуляри за кандидатстване - бел. ред.), за които чакаме одобрение буквално до дни. Недопустимо е да се правят усилия за промяна на финансови параметри, апликационни форми на вече вървящи проекти. Затова ОП "Транспорт" по дефиниция е изключена от подобно упражнение.

- Следователно можем да търсим икономии в недоговорения все още ресурс.

- Точно така. Ползата може да бъде освобождаване на финансов ресурс и постигане на по-голяма гъвкавост. Ако общините икономисат средства, добавката ще дойде от бюджета.

- Какво е съотношението между договорени и недоговорени ресурси?

- Средното число за договаряне е 66%, или 10.3 млрд. лв.

- Тоест намалението трябва да се търси в оставащите 34% недоговорени средства.

- Така е, договарянето може да продължи до края на 2013 г. Амбицията ни е да приключим програмния период със 102-105% договорени средства, като вземаме предвид евентуално падане на цените.

- За добро или недобро планиране говори преразпределението на средства в оперативните програми?

- Преразпределение на средства се извършва само вътрешно в отделните оперативни програми. Единственото изключение прави проектът за газова връзка между България и Сърбия, който първо бе включен в ОП "Регионално развитие" и после бе преместен в ОП "Конкурентоспособност" след консултации с Европейската комисия. Причината бе, че тази оперативна програма се управлява от министерството на икономиката и енергетиката, което отговаря и за газовите връзки. Индикативната стойност на проекта бе 48 млн. лв. Вярно е, че темповете са различни. Например в кохезионния фонд проектите по железниците напредват бързо, докато по водния транспорт вървят по-бавно. Релокацията (преразпределението - бел. ред.) представлява промяна на приоритети. Водният транспорт също е важен и не може да бъде подценяван в сравнение с пътния или железопътния сектор. Шосейният и железопътният са важни заради регионалното развитие и трафика по международните транспортни коридори. Но ние имаме ангажименти към Европа и във водния транспорт. Имаме огромни инвестиционни нужди в сектора "Води", които надхвърлят 10 пъти инвестиционните ни възможности. Не е толкова просто да се режат средства от водния сектор и да се прехвърлят към транспортния, особено когато говорим за зелен и устойчив растеж. Еврокомисията не би позволила такава релокация. Но все пак трябва да се знае, че програмите са правени в периода 2005-2007 г., а се реализират през 2012-2013 г., което означава, че се работи в доста променени социално-икономически условия. Необходима е някаква гъвкавост. Най-лесно е движението на средства вътре в оперативните програми, по-трудно е между седемте оперативните програми, а почти невъзможно е между трите фонда - кохезионния, социалния и регионалния.

- Защо има толкова голямо изоставане по ОП "Околна среда"?

- Има всички предпоставки ОП "Околна среда" да отбележи добра 2012 г. - детските болести са излекувани. Тя мина през два много тежки периода - в средата на 2009 г., когато бе направена преоценка и основната част от ресурса бе насочена към населените места с над 10 000 жители, които са основните замърсители. Това отне време и административна енергия. После имаше процес на изчистване на програмата от договори, сключвани в средата на 2009 г. с нарушения на процедурите по реда на Закона за обществените поръчки. Това доведе до корективни мерки след намесата на европейски одитори, което предизвика ново забавяне. Все пак трябва да се има предвид и следното: първо, тук обемът на проектите е голям - често е по-голям, отколкото по проекти в ОП "Регионално развитие". Имаме общински проекти на стойност 50-100 млн. лв. и повече. Второ, като тип инвестиции и строителство такива проекти отдавна не са правени от българската държава, като се изключат някои проекта по ИСПА, и съвсем не са правени от българските общини. Истината е, че общините трябва да отговорят на много тежко предизвикателство, да управляват средства, които са няколко пъти по-големи от всичките им инвестиционни програми до момента. Представете си община, която през последните години не е правила търг за обществена поръчка за повече от 6 млн. лв. и изведнъж трябва да направи процедура за над 40 млн. лв. При такава ситуация са обясними както техническите

трудности, така и боязливостта и предпазливостта на местните власти. Не е редно да се стоварва цялата отговорност върху тях, защото става дума за такива комплексни проекти като пречиствателни съоръжения за отпадни и питейни води, системи за управление на отпадъците и пр., за които едва ли не половината държавни ведомства трябва да издадат разрешителни.

- Защо напредъкът по ОП "Конкурентоспособност" не преминава от хартията към реални инвестиции в малките и средни предприятия?

- Това е програмата може би с най-впечатляващите плащания - 23.3% от цялата ѝ финансова рамка, което прави общо 530 млн. лв. Но факт е, че не целият обем от тези средства са влезли в малкия и средния бизнес. Защото една значителна част от тези плащания - близо 400 млн. лв. - е финансовият инструмент "Джереми", който в момента реално излиза на пазара. Имам сигнали от бизнес средите, че от тази година ще започнат по-активно да използват този ресурс. Недостатъчен е напредъкът по традиционните схеми за безвъзмездно финансиране. Не мога да отрека този факт. Тук проектите са повече, но не са толкова сложни. В края на миналата година имахме схеми с рекорден брой участници, което говори за упоритост и мотивираност на българския бизнес. Разчитам на напредък по проекта за изграждане на високотехнологичен парк в София, както и на схемата за енергийна ефективност.